

Норуот күүхэ — көмүөл күүхэ!

ЭНГСИЭЛИ

Нам улууңун ханында 1935 сүл алтынны 5 күнүгөр төрүттэммитэ.

“Тыл - омук баар-суюх сываннаа уонна быстыспат бэлиэтэ. Хас биирдии норуот бэйэтин ураты майгыннаах культуратын, үгэстэрин, тылын харыстырыр суверенний бирааптаах.”

Caxa Республикатын Тыл туунан Соконуттан

Кыранысса.

И.Сивцев фотота

СЭРИИ, ТЫЛ, УЛЭ ВЕТЕРАННАРЫГАР!

Сэрии, тыл, улэ тыккытабыллаах ветеранина, Нам улууңун ветеранинарын сэбиэтэ Эйгинни Кынлы Армия, Советской Армии кэккэтигэр сыйлдан Ийдойду туттууга суюх буолуутун комускэспит буойунина, «Барыта кылайын туңгар!», «Барыта фронт туңгар!» дин лозунуна салайтаран күнү-түнү аахсыбакка үлэлэбит, онон кылайыны чугаатыспыт тыл ветеранина олунны 23 күнүнэн—Ава дойдуну комускэччилэр күнүнэрин он истигник-иттихик эвэрдэлтир уонна бука барыгытагар түгүн доруобуйаны, унун дъяллоо олоо баялгар!

Эйги кэккэбитин олохторун бүтүнүү үрдүк таанаарылаах үлэб анаабыт сүүнүн ааыллар ажамсыбыт саастаах үлэ ветеранина ханаталлар. Кинилэрэгээтийн эвэрдэ!

Тыккытабыллаах ветеранин! Олохпутун күннээти уустугурдар, ыаратар риночай сыйлан дайылыларыттан нахаа чајыйынаг, учүгэйн эрэ толкуйдааг, учүгэйгээрин, учүгэйгэ сүгүрүүн, олох чөпчириин, үйз унурун туңгар бэй-эвийттэн тутулуктаа барытын онгорон. Өссо төгүл доруобай буолун!

Нам улууңун ветеранинарын сэбиэтэ.

«ЫЛЛЫР ОБО СААС»

Улус дыаалтата, культура, ыччат уонна солистара, Хатырык, Хамафатта, отделлара, үөрөх управлениета, «Сардана» КВК уонна. «Хатынчаан» студия тэрийилэринэн Овоо спордун, улус 200 сыйларыгар аналлаах «Ыллыр обо саас» дин эстраднай ырыа конкурсан бастакы туңумбэз олунны 12 күнүгөр кино-театрга ытылышынна.

Бу конкурс сыйлан-сургуунан санга талааны арылын, кинилэр сайдылыларыгар боломто-ну ууруу, ырыаыттар толорор маастарыстыбаларын үрдэтий, кэлэр көлүнэнди төрөөбүт төрүт түөлбэни сыйланы-ыр, харыстырыр буоларга итихи, ово эстетикеский культуратын сыйннырын буолар.

Конкурсна 7-тэн 14-гэр динэри саастаах биридиилэн овогор, дүэттар уонна ансамблар кыттыныыллар.

Ырыаыттары 7 киниттэн саастаатах, культура түйгүн Е. А. Кутукова председателлээж жюри сыйланалат. Жюрига мелодист Андрей Замятин, Андрей Старков, НПУ студена, эмиз мелодист Ньургун Жирков, ычнат отделын сэбиздиссийз У. П. Атласова, «Сардана» КВК үлэхнэг А. С. Заболоцкая уонна Хатырык музикальный оскуолатын директора В. Я. Петрова кириллэр.

Барыта 79 нүөмэр көрдөрүлүннэ, онно 100-тэн тахса ово кытынна. Актыбынай кыттылаах, элбэх ырыаыттыныылпыт нэхилиэтийнэн, тэрилтэлэринэн Намтан ово эйтгэтийн түөлбэтийн Александра Олесова салайааччылаах «Кэскил» ансамбль кыра саастаах овогорун белөөв.

Артамонова бэйтэ айбыт ырыатын бэлэхтээбийтэ истэргэ олус уччүй.

Конкурс ырыалара үксүн сажа эстрадын сулустара Александр Самсонов—Айын Уола, Сайына, бираатты Толбоновтар о. д. а. ырыалара буолла. Нууччалыны да ырыа албэх. Од эрээри бийнги бэйбийт улууспүт мелодистара айбыт ырыалара инилийбтэрэ кэрэхсэбильлээх. Андрей Замятин, Февронья Третьякова, Лена Москвитина, Иван Макаров, Сергей Куличкин, Андрей Старков, Ольга Тартакынова, Светлана Кудрина, Аграфена Келина ырыалара бу кийн дын эрэйдиллэр.

Конкурс олус тэрэхиннэхтий, өрөжетбуллүлэхтий ааста, ол гынан баран ханный баар мероприятие тухо эмэ итэбэстээх, сыйналаах буолааччы. Биридий ырыаны хастын да толорооччу ыллаата, сорон ырыа чустэ-түөртэ инилийн. Иккис түүмжхээ 38 ово кирил.

В. РЫКУНОВА.

КУЗЬМИН Алексей Алексеевич - Нам улууңун «Кэскил» баанынай ханаайыстыбатын баылыгы. Ханаайыстыба 1991 сүлттан үлэлир. Сүрүн хайысхата - сиртэн үүнүүнү ылды, сылгы ииттих. Барыта 5 чилиэннэх. Ханаайыстыба 190 сыйлгылаах. 36 гектар ынтар сирдээх. 1998 сүлгэ 272 тонна хортуппий, 660 тонна хаппыстынан үүнээрдэ. Саамай үрдүк үүнүүнү 1996 сыйлааха - 1470 тонна хаппыстынан, 450 тонна хортуппий ылбыта. Баылык - Саха Республикатын тыытын ханаайыстыбатын үлэтигэр 1997 сүлгэ авы Государственная Премия лауреата.

ОХЛОПКОВ Иван Васильевич - Нам улууңун Хамааттатыгар «Сайлылык» баанынай ханаайыстыбатын баылыгы. Ханаайыстыба 1992 сыйлааха тэриллибиз. Сүрүн дыарыга - хортуппий уонна олурут айын үүнэрий. Кинилэр иккис үлэлийлэр. Хортуппий голланд-

ТИРЭХ БААНЫНАЙ ХАНААЙЫСТЫБАЛАРА ТЭРИЛИННИЛЭР

Саха Республикатын Президент М. Николаев б. д. олунны 12 күнүнээви ыйааынан республикаа 50 тирэх баанынай (фермерский) ханаайыстыбалар тэриллийлэр. Итилэр истэригэр биниги улууспүттээн 4 баанынай ханаайыстыбаты баар.

САКИММАН ОЛОРДОЛЛОР. Ишыларын сирэ - 54 гектар. 1998 сүлгэ голландской технологиинан 700 тонна хортуппий үүнэрий. 1997 сүлгэ 200 тонна хортуппий, 200 тонна хаппыстынан уонна 60 тонна олурут айын ылбыта.

КРИВОШАПКИНА Лена Георгиевна - Нам улууңун Хамааттатыгар «Сантэ» предприятиетын салайааччыга. Ханаайыстыба 1993 сыйлааха тэриллибиз. Сүрүн дыарыга - сиртэн ылдылар ресурсалары туяанан эмп буолар оттору үүнэрий, хомуйан эмтийр препарат-

«ТҮЙМААДА» ТИЛЛИЭБЭ, «ТҮЙМААДА САНГАТА» ДИЭН ЭТИЛЛИЭБЭ

Олунны 12 күнүгээ республиканская типография аттыгар Г.М. Егоровы - Дыурантай көрсө түстүм. Сорохтор билэхтэрэ буолуу, Гаврил Маркович айдааннах «Түймаада» ханаайытын бэйнээрдэ. Биллэрийн курдук «Түймаада» ханаайытын бэйнээрдэ. Биллэрийн курдук «Түймаада» ханаайытын бэйнээрдэ. Биллэрийн курдук «Түймаада» ханаайытын бэйнээрдэ. ИФ. Михальчугу утартын соронуулаахтын кириллица. Быылбар аасптыг, Михальчук кайын тахсыбыта, сотору соус «Түймаада» үүлэлээни тохтолуллубу.

Ити кэнэж журналистар ким ханна мизээ булаарын таржасптыгара, ол эрээри ханаайытын инициаторын соронуулаахтын санааларын ынтынайыттара. Редактор Г.М. Егоров үгүстүк сүүрэн-көтөн үп болп-

пуроону бибаарын үлэлийн миэстэлэрин таа ханаайыстыбатын институтуун дыэтигэр буллудар. Онон кулун тутар санатыгар «Түймаада» хаттаан тиллэн күн сирин көрүүр дин булааныыллар.

Аны туран уруккуттэн уратыта дин аата арый атынын иниллэр буолуб: «Түймаада сангата!» Тобо дистэхээ, урукку ханаайытын соконуунын сабан хаттаан тэрийни хас да сыл үүнен сеп. Гаврил Маркович ханаайытын бэйнээрдэ. Биллэрийн курдук «Түймаада» ханаайытын бэйнээрдэ. Иккис үтэлээни тохтолуллубу.

Ити кэнэж журналистар ким ханна мизээ булаарын таржасптыгара, ол эрээри ханаайытын инициаторын соронуулаахтын санааларын ынтынайыттара. Редактор Г.М. Егоров үгүстүк сүүрэн-көтөн үп болп-

В. КАСЬЯНОВ.

ИЭДЭЭН ААДЫРЫНА — НИКОЛЬСКАЙ

Нэдээлээ сааланынтаа улууспүттээн тубалтэ тааиста, үс кишинына биыннаа. Ол курдук, Никольский инициатор олунны 22 күнүгээр сарсыарда 5 ч. 30 м. Нератовтар дин эдэр ыал дыэлэрэ умайдас.

Банаар түмүгээр үс киши—дэйз ханаайката, детсадын иитээчинэн үлэлэбийт Нератова Елена Тимофеевна, 1970 с. төрүөх уонна кыра уоллаах кысэ овогроуу кындыннылар. Уоллара Коля алта саастаах, кындыста Юлия онтон кыра саастаах.

Соронуунын дыэлэхтэрэй, «Соттуус» баанынай ханаайыстыба чилиэн Нератов Андрей Иванович, баанаар кэмгээр суюх буолан бэйрбүт. Кинилэрэг хоногын соронуунын дыэлэхтэрэй, «Соттуус» баанынай ханаайыстыба чилиэн Нератов Андрей Иванович, баанаар кэмгээр суюх буолан бэйрбүт. Кинилэрэг хоногын соронуунын дыэлэхтэрэй, «Соттуус» баанынай ханаайыстыба чилиэн Нератов Андрей Иванович, баанаар кэмгээр суюх буолан бэйрбүт.

Банаар туунан дыэлэхтэрэй ийзлэх аялара, кырдьаас ыал, сарсыарда 5 ч. 43 м. баанаарын сулусууда биллэрийтэр, баанаарынайдартута кэлэн уотууморбуттунан барбыттар.

Сарсыарда 11 ч. саадаа өлүктэр дыэтийн тааиста, кырдьаас ыал, сарсыарда 5 ч. 43 м. баанаарын сулусууда биллэрийтэр, баанаарынайдартута кэлэн уотууморбуттунан барбыттар.

Сарсыарда 11 ч. саадаа өлүктэр дыэтийн тааиста, кырдьаас ыал, сарсыарда 5 ч. 43 м. баанаарын сулусууда биллэрийтэр, баанаарынайдартута кэлэн уотууморбуттунан барбыттар.

Сарсыарда 11 ч. саадаа өлүктэр дыэтийн тааиста, кырдьаас ыал, сарсыарда 5 ч. 43 м. баанаарын сулусууда биллэрийтэр, баанаарынайдартута кэлэн уотууморбуттунан барбыттар.

Сарсыарда 11 ч. саадаа өлүктэр дыэтийн тааиста, кырдьаас ыал, сарсыарда 5 ч. 43 м. баанаарын сулусууда биллэрийтэр, баанаарынайдартута кэлэн уотууморбуттунан барбыттар.

Сарсыарда 11 ч. саадаа өлүктэр дыэтийн тааиста, кырдьаас ыал, сарсыарда 5 ч. 43 м. баанаарын сулусууда биллэрийтэр, баанаарынайдартута кэлэн уотууморбуттунан барбыттар.

Мин 1921 сүллаахха Нам оройуонугар II Модут нэхилизгэр дъаданы баанын кэргэнэ төрөөбүтүм. 1939 сүллаахха Нам 7 кылаастаах оскуолатын бүтэрбитим. 1938 сүлтан 1942 сүл алтыннытыггар дизри комсомол чилиэнс этим.

Итнитэн ыла ССКП чи-
лизнегэр кандидатынан
киирбитим. 1939 ын бэс
ыйыттан райсовекка,
1942 ын бэс ыйн 24
күнүгэр дээр байыннай
учуот оствуулун сэбийдссэйи-
нэн, онтон кэлийн Дьокуускай-
даацы холбоуктаах военкомат
Намнаацы байыннай инспекто-
рынан улэлээбитим. Онон байы-
ннай оствуул начальника, байы-
ннай инспектор буоларбынан
армияа ылбатахтара. Ити кэ-
мнэг армияа бараары элбэхтэ-
туурорсубутум.

1942 сэлт тохсуннытугар би-
нги оройуоммутуугар райпот-
ребсоюзка үлэлир Нога дизн
кырдьбаас партизан кинилин
холбоон Москваа көрдөн су-
руук ыншынныт. Сурукпут эп-
ниэтэ сайн Дьюкуускайдаары
холбоонтаах военкомакка кэ-
лэн, олохтоох военкомат бынаа-
рыгытгыгар ынтынлыбыт этэ. Ити
кэнниттэн военкомат мигигин
үоннаа кырдьбаас партизаны
фронт баарбытын көнгүллээ-
битэ.

Мантан армияяра 1942 сый бэс ыйын 25 күнүгөр айаннаабып-пүт. Челябинской куоракка полковой оскуолауа үөрэммипит. Ол оскуоланы буттарырбэр ми-гин байыланнай-политическая бэлэмзинийг учугэй дин Ураллаағы 2-с байыланнай уокурук штабыгар ССКП чилизиңгэр кандидатынан ылбыттара. Ити кәмтэн ыла ССКП кәккәтигэр сыйлдьабын.

Полковой оскуоланы бутэрббитим кэнэ 18-с хайынтар-десанттай биригээдээр ыыппыттара. Онно алтынныттаныла отделение командирынан анаммытым. Бу биригээдээн 1942 сый сэтийнны үйга Столинградской фронгы атаарбыттара. Аара суолга тардьллан Столинградка биһиги сэриилэрбит ёстеөхтерү төгүрүктээбитеттэрин кэнэ тийбиппит. Онон биһиги биригээдэйт сорох эрэ чаастара Столинград уоттах сэриигтгэр кыттыбыттара. Столинградка төгүрүктээнгэ тубэспит Паульс сэриилэрин быыны Котельников оройонугар Торможин уонна. Зимовник дизн тимир суоллар станцияларыгар муннь-устубут фельдмаршал Манштейн механизированнай-танковай чаастарын кытта сэриигз биһиги батальонмут кыттыбытта.

Торможин тимир сүол станциятын ахсынны 28 күнүттән 31 күнүгөр дизэри сәрийлэхэн Генеральской, Балабановской, Степан Разинской ода. даризбиналзэри босхолосуппут. Итиңтән салгыны Дон өрүү туоран Сизов, Воробьев, Малиновка, Денисов ода. хутордары сәрийлээн ылбыппыт. Онтон Зимовник тимир сүол станциятын босхолоонунга кыттыбыппыт. Ити сәрииг элбэх киһибит өлбүтэе уонна баацыбыга.

уонна бааырбыта.
Биңиги чааспыйт кыргызытын туүнан «Горячий снег» - дин киин тахсыйбытын туүнан миэхэ Кыныл Замялаах, Суворов орденаах, 2-с гвардейской Николаевской - Будапештской корпус ветераннарын сәбизэтэ 1991 сыллаахха биллэрбита.

1991 сүллаахха биллэрбитэй.
Биниги Сталинград таңы-
наағы кыргызының кәнниттән Но-
вочеркасскайы, Ростовы босхо-
лооңунгы сәрийләспиппитет. Но-

вочеркасской
совуруулуу илин
өттүттэн киирээ
ус хонук ийнээ
ылбырлыктай. Онтогт
Ростов куорат
ийн кыргызыны
га кыттыбырлыктай.
Ити кэнниттэй
биңиги чааспыш-
тын мус устар
10 күнүгэр Чал-
тырын дээрээ
бинээс тохтол
путтара. Биңиги
батальонмутуул

биригээдэбт командира полковник Кузнецов, корпус команда генерал-лейтенант К.В. Свиридов, Армия командующая генерал-лейтенант Я.Г. Крейзер этилэр. Мин армия командующайын икки төгүл көрбүтүм. Бастакыта, бэс ыйын сангатыгар младшай командирдар үерэхтэригээр сылдан. Онно кини бэсийэд энгурбута. Яков Григорьевич младшай командирдар эзэнтээрин кэпсээбитэ. Кини тылларын соробун күн бүгүнүгээр дизэри өйдүүбүн: «Младшай командир саллааты кытта куруутун бииргэ сылдьар. Кини итээс уонна үчүгэй өттүлэрин билэр. Онон саллаатары кытта үлэни тупсарыахтаахпыт,» - дээн сорук туурорбуу та.

Бэс ыйын санатыгар 1 бата-

дэриэбинэн уоттаабыттарыт-
тан төрүттээвээ. Остөөж
бөгөргетунуутын того көтен ба-
ран, хас да күннэри-түүннэри
сэрийлэхэн үрэххээ қэлбиппит.
Үрээти туоруур қыракый мус-
таяа чугаанаан истэхптина
остөөхтөр минометунан харса-
суюх ытылаабыттара. Онно би-
ниги түбзинэх онхойго, хахха
сирдэргэ түнүтэлэбиппит. Мин
пушка тууруулла сыйлдыбыт
онхойг үар ыстаммытын. Онни-
бун буларбын қытта биир мийн
кэлэн аттыбар түспүтээ. Мин ык-
саан таһырдьа ойдум. Миннэм
эстибэккэ хаалла. Биниги үрэх
муостатын үксал бөгөнөн туора-
атыбыт. Ол икки ардыгара
остөөхтөр уонуунан самолеттара
кэлэн буомбалаатылар. Муоста-
ны туораат аппараа киирэн сыйт-
тыбыт. Иннибэр онхойго взво-

СОГУР-МОГИЛЬНАЙ ҮРДЭЛИГЭР

дойдулааым Суздалов Яков Ильич оборонаға сыйтан өлбүтэ.

Биңиги чаасытын ый ағарын қарынан солбайан сыйныаланға ыыппыттара. Сайынгы қырғызыларға киризіл инин ғастаана Роза Локсембург дізен хоторга хонууга тохтообүппут. Онтон салгының фронт чугаңыгар землянкаларға олорбүппут. Биңиги чаасыты Новочеркассаки, Ростовы босхолоонуң кәнниттән 4-с гвардейский мотострелковай биригээдэ буолбута. Бу чааска биңиги саҳалар айырах этибит. Батальон-мутугар уонна 2-с, 3-с батальоннарга биңиги оройуоммут манынк дынноро баалларын көрсөн кәпсэтэр этибит: Ядрихинской Георгий Иосифович (Хатын Арының иәнилигэ), Ядреев Алексей Михайлович (Үәдэй), Сысолятин Николай Григорьевич (І Хомустаах), Москвитин Григорий Леонтьевич (Хамаратта), Матвеев Матвей Яковлевич, Бочкарев Михаил (Кебекен).

Бочкарев Михаил (Көбөкөн),
Марков Петр Афанасьевич
(Хатынг Арыы). Сэрийн кири-
эх иннинэээн бириэмээ этэ. 2-с
гвардейской армия ыам, бэс ый-
дарыгар младшай командирдара-
га угус үертиини ыыттарбыта.
Холобур мин отделение коман-
дирын таынан, танканы утары
өхсүнхар белеву салайарга
үерэммитим.

Библии 4-с мотострелковай

льон 2-с ротатын дүүчүүрүнайа буолан турган генерал-лейтенант Я.Г. Крейзеры эмиз көрбүтүм. Бу сырыйга кинилэр чаастар байыннай сэптэрин-сэбигрэллэрин хайдах туталларын көрө сылдьаллара. Итиинэ мин рапордаабытм. Кини арыаллырын полковниктары батыбынара сылдьан ротаңа баар байыннай сэби-сэбигрэли уонна рота зем-лянкаларын барытын кэрийэн көрөн бааран: «Вольно!» - динэ хамаандалаабыт. Онно улаханык толло санаабытм. Киз-һээнги стройга турдахптына Армия командующайын аатыг-тан ротаңа баар байыннай сэби-сэбигрэли уонна рота террито-риятын иһигэр бэрээдэги учугэйдик олохтообутум иһин мизэх тылынан маҳтал бизрбии-тин иһитиннэрбиттэрэ. Итиин тэнг рота иһигэр 10 хонукка сыйнъалангы ысыптыттара. Ити мизэх кырыктаах кыргызыга кириих эрэ инниин үөрүүлээх сонун этз.

сонун этээ.
От ыйын 1 күнүгэр биһиги чааспэлт фронт инники кирбии-тигэр тахсыбыта. От ыйын 17 күнүгэр сэриигэ киирбитээ. Би-хиги мангтайгы күннэргэ Донбасс оройуонугар Дмитриевка дизэн дэризбинэттэн сағалаан кимэн киирбипит. Бу дэризби-нээж сэрийн олус суостаах этээ. Бүтэнгэр уот буруутуттан киши тумнаста сыйнараа. Ити эсгэхтэр

дум командира Беломут дын ааттаах белорусь киһитэ, атх- пар разведкам взводун коман- дира билбэт лейтенаным сыл- пыттара. Самолеттар эргий; сылдъян аппа үрдүгэр хас да бу- омбаны бурахтылар. Биниэх аппа үрдүттэн буор, таас куру- лаччы тобуна.

Буомбалааын бүппүтүү кэнээ ойон турбутум иниибэр сиппүт вэвэд командирын каската эшиллэн хаалбыт. Кэтээн таас дуу, оскуулка дуу төв кеппүт. Кэннибэр сиппүт лейтенант ойон турган баран охтон туспүтүн дыннор кэлэн турнуудулар. Кинибит турга-турга охтор Контузия ылбыт. Биңиги дьом-мутун онтон-мантан хомуйсан буллубут. Итиинэ мин миномет миинэтиттэн, буомбалааынтаан дэнгээ тынынаах ордуутум.

Итингэн салгын эсэвчилж борлуулж
кирэтэн ытыалааны ытыалааны
иннибит дээжи барбыппыт
Дмитриевка дээризбинэни босхон
лообуулж. От тайын 28 кунуу
түүнүгэр Миус дэээн өрүүг ытыа
хааны суух хоннохгуттугараа
дээрийн кээнэн унгуоругаа биэрэккэ
таксан сыйыр сирайгээр сири хал
стан сыйппыппыт. Бинигини сар
сыарда халлаан сыйрдынтаа кий
мэн киризэхгүйт дэээн сэрээппит
тэрэ. Онно сүрүн соруун
быннытынан бинигиттэн 2-3 км
тэйиччи турагаа урдэли босхолуу
охтаахпыштын эппиттэрэ.

**Олунның 23 күнэ
Аба тойтуңы
кемүсказчилэр
күннэрэ**

Халлаан санга сырдаан эрдэвүүнэ элбэх киhi унаа ёттугычтүүг «Ура!» хаягытын-хаягытын урдэл дээки сырсыбыттара. Урдэлтэн пулеметунан ытыалаа-быттарыгар бары сыйлыппыт. Ол кэнниттэн 20-чэ танкалар пушка-ларынан, пулеметтарынан ыты-таа урдэли атаакалаабыттара. Танкалар үгүстэрэ умайан урдэл-гэ тийбэккэ төннүүбүттэрэ. Биhi-ги кэннибиттэн гвардейской минометтар «Катюшалар» урдэли ытыалаа-быттара. Онтон бири-кээс калэн кимэн киирбиппинт. Биhi-ги иннибитигэр 50-ча миэтэрэ-лээх бурдук үүммүт сиригэр остеөх траншеята баара. Онтон ытыалаан күхийбүттара. Биhi-ги окуупажа граната бөөнүү быраан, остеөхтөрү кырган окуупаны ылбыппыт.

Салгын хас да траншея баарын харса суюх кимэн киирэн босхоло обууппут. Бу траншеялаах окуопа-ны ылбыппыттыгар: «Траншея устун үрдэлгэ» - дизэн хамаандала-быттара. Биниги ротабыт батальон унга өргүүгэр, мин отделением рота унга өттүгэр буолан траншеяяна инникинэн киирбип-пит. Окуопа иңгэр баар ёстөөхтерү ойогосторуттан үгүстэрин гранатанан, автоматынан кырган мин отделением үрдэлгэ тахсыбыта. Үрдэлгэ ти-ийэрбит сағана ёстөөхтер күрээ-бит уонна үгүстэрэ «Катиошалар» уоттарыттан өлбүт этилэр. Үрдэл босхоломмутун туунан ротам командирыгар дакылааттаатым. Ротам командаира батальонга биллэризх буолбута. Үрдэл 10 чаас сағана босхоломмуга. Биниги окуопаларга арыйах бириэмээ сынниаммыппит. Ол кэмнэ ёстөөхтер бинигини окуопаттан үүрээри соруна сылдыбыгиттара. Икки төгүл самолеттар кэлэн буомбалаабыттара. Манна ёстөөхтер танкаларын ПТР-ан ытыалыны сыйган мин биир дойду-лаацым Ядреев Алексей Михайлович хангас илингиттэн магпыта. Кини траншея иңгэр сүүрээ сылдьарын түбээн көрөн санчаас ханна баарын ыйлан биэрбитим. Босхолообут үрдэлбүт «Согур-Могильный» - дизэн эбит. Бу үрдэл анныгар сыйтар дэризбинээ биниги танкалары кытга билирг киирбип-пит. Дэризбинэ ыкса кытытыгар мин икчи атахпар, түэспэр уонна испэр ыараханийн бааныр-быттым. Санчаастар буланнаар мангнайгы көмөнү онгорон мийгин хонуу госпиталыгар атаарбыттара. Ити баастарбынан Шахта, Соревт, Саратов, Пермь куораттарга госпиталларга ағыс ый сыйтан эмтэнэн, инблэйт буолан дойду-бар 1944 сый кулун тутар 10 күнүгэр эргиллибитим.

Үрдэли ылсын кыргызытыг гар бинги отдељение быттын элбэх киңи өлбүтэ уонна баанырыбыт. Кинилэр ортолоругар киргиз Тувадеев, таджик Мадмаров, казахтар Нурумов, Алембаев, нуучча Андропов бааллара. Уус-Алдан орой ионуттан Сыроватской ыраханыны баанырыбыт. Кини тынынаах халбыгын чуолкайын билбэтий.

Ити кэннитгэн 1948 сүлтэй дээр типография директорынан, салгын радиокомитет Намнааы уполномоченнайынан уонна «Колхоз сирдитэ» хэныат литературний сотрудникинан үзлэлэбитим. 1951-54сс. Дьюкуускийдааы партийнай оскуулаа үөрэнэн баран биир сыв устата «Колхоз сирдитэ» хэныакка эпшиэттиир секретарынан үзлэлэбитим. Онтон салгын райком инструкторынан, партком секретарынан барыта 26 сыв 9 ый партийн үзэж сильдьбытым. 1964 сyllаахха ССКП КК Үрдүкү партийнай оскуулатын Иркутской куоракка кэтэхтэн үөрэнэн бүтэрбитим.

М. КОЛЕСОВ,
сэрий инбэлийтэ, Нам
оройонун бочуоттаах
гражданина.

Коля Заболоцкай осуулалын бүтээрэн бааран үерэхэ туттарса са-таабака со-вхозка улз-ши тахсыбыта. Баара эрэд 17 саас-таах уол тракторист-таан ти-зии-тийни улэтигэр сэлдьбыта. Тыа сиригэр улааплыт ово атын, опттаах механиз-тордартан хаалсындаа бардур курдук кынаан улэлэбэти.

Онтон сааскы ынгырыга түбэнэ Россия армиян байнаа буолар. Бастаан утва Читада Каштакка сулууспалаа. Армийн олодун манна билбэти. Сыл агарын курдук сулууспалаан бааран салгын Борзя куорака сибээс чаянгаар түбэспите. Сержант звилилаа бай-лас завод командирин солбуйаччынан анаммын. Иккын сый этэнгэ ааанаан Ийэ дойдтуугар ийн төлөөн төрөөбүтүүсээбэтийн ахтындаа. Уедэйнгэр эргилгэбэтийн.

Сайнынгар Дьюкуус-кайдааа медицинский колледж туттарсан бааран баар эрэд биир баалынан конкурсу ааспатаа. Баар онто уол ово дыльцаа, инники олодун суюлун булунарыгар терүүт буолбута булаараай? Үерэхээ кирибтим дизэн төнө да санаат туттар «Харийалаах» бааынай ханаайыстыбатын үзүүлэтийн буолар. Манна үлэллийн-хамсын сыйлдан военкомат линиянан офицердары бэлэмниир курс аялларын истиэр. Этэргэ дылы армия олодун билбит, буспүт-хап-

ОФИЦЕР АЛГЫС ЫЛАН БАРДА

Чынтын кирии

бийнээс

